

Jumalateenistus Nõos P, 24.12.23 kell 11.00, IV advent

Lektsioonid: Rm 15:8–13; Mt 1:18–24

Pihikõne: Mt 6:12

Jutlus: Js 29:17–19

Laulud: 9 (1–7); 3 (1–4, 5); 12 (1–7); 7 (1–5)

Eks ole ju veel ainult pisut aega, kuni Liibanon muutub viljapuuaiaks ja viljapuuaeda hakatakse pidama metsaks? Sel päeval kuulevad kurdid kirja sõnu ja pimedate silmad näevad pilkasest pimedusest. Siis tunnevad alandlikud aina rõõmu Issandas ja kõige vaesemad inimesed hõiskavad Iisraeli Pühas.

Tänases kirjakohas loetud Issanda sõna prohvet Jesajalt ennustab ühte suurt muutust, võiks isegi öelda – revolutsiooni. Seda on siin kujutatud sümbolsete vastandite kaudu.

Mida tähendab „Liibanon muutub viljapuuaiaks ja viljapuuaeda hakatakse pidama metsaks“? Liibanoniks nimetatakse Piiblis kõrget (kuni 3080 m) ja suurt (160 km pikkune ja 50 km laiune) mäemassiivi Palestiinast põhja pool, mis tänapäeval moodustab suure osa Liibanoni riigist. Ehkki VT-aegadel oli hinnas Liibanoni mägedest pärit puit (seedrid), mida kasutati ka Saalomoni templi ehitamisel, siis antud juhul sümboliseerib Liibanon (ja sealne mets) viljatut kõrbe. Võib-olla seetõttu, et Assüüria suurriik oli seedrimetsad maha raiunud.

Sellele vastandub siis viljapuuaid (hbr *karmél*, mis viitab, muide, ka Karmeli mäele Vahemere ääres, praeguses Iisraelis umbes Haifa linna läheduses), mis on Piiblis alati viljakuse võrdkujuks.

Prohvet tahab niisiis öelda, et ühel heal hetkel muutub kõrb viljakandvaks, kuid viljapuuaid muutub omakorda metsaks, mis on antud kontekstis võrdne viljatu kõrbega. Täpselt samamoodi hakkavad kurdid kuulma ja pimedad nägema, alandlikud ja solvatud ning vaesed ja rõhutud saavad rikkaks jumalikust rõõmust.

Mida see kõik peaks tähendama? Kes on see kõrb ja kes viljapuuaid? Kes on pimedad, kurdid ja vaesed?

Kõrb (või siinses mõistes mets) on ühiskonnakiht, mida teine ühiskonnakiht peab viljatuks. Kui tõlgendame „kõrbe“ judaistlikes terminites, siis on „kõrb“ muidugi paganad, kes Iisraeli Jumalat ei tunne, ja viljapuuaiaks juudid, kellel on Jumala töötused, Seadus ja Prohvetid.

Kuidas aga tõlgendada seda revolutsiooni, mida Jesaja kirjeldab?

Ühel hetkel nimelt juhtub see, et juudid muutuvad ise kõrbeks, paganad aga viljapuuaiaks. Millal siis? Loomulikult Jeesuse Kristuse tulekuga, kes lunastab oma ristisurmaga kõik, kes temasse usuvad! Et aga juudid ei taha uskuda, siis muutuvad nad Jumala ees otsekui kõrbeks, paganad aga omakorda viljapuuaiaks.

Ka kurdid ja pimedad, alandlikud ja vaesed on judaistlikus tõlgenduses juutidele vastanduv kiht, algul paganad ja siis kristlased. Aga prohvet ütleb, et saabub aeg, mil hoopis juudid enam ei kuule ega näe. Nad muudetakse alandlikuks ja vaeseks, sest nad ei tunne enam Jumalat. Jumala rahvaks saavad hoopis endised paganad – nüüdsed kristlased.

Seda prohvetisõna on lihtne tuua ka tänapäeva. Maailm, kes loob rikkusi ja jagab neid võimu alusel laiali, arvab, et tema on viljapuuaid. Maailm arvab ka, et inimesed, kes usuvad nähtamatuid ja tõestamatuid asju nagu Jumal, Jeesuse Kristuse ja surnute ülestõusmine, on viljatud, sest nad ei loo nähtavaid väärtusi ega jaga neid laiali. Või siis, kasutades sotsioloogilisi termineid, nad on konservatiivsed, tagurlikud ja mitte progressiivsed ega eesrindlikud.

Mõni nädal tagasi kirjutas peapiiskop Urmas Viilma sotsiaalmeedias, et pole tänavu poest leidnud jõulukaarte: „Arvestades, et üle veerandi eestimaalastest on kristlased, võiks vähemalt veerand kaartidest olla kristliku sõnumiga ja vastavalt kujundatud.“ Sellele mõttele sekundeeris ka mõni teine.

Mina olen oma jõulukaardid alati küll vajadusel kusagilt leidnud, nt Pauluse kiriku raamatupoest, aga mindki pani mõtlema, millest siis selline kristliku sõnumi ignoreerimine jõulude ajal, mil paljud eestlased ikkagi ju kirikut külastavad. Kui arvestada eelnevat mõtisklust, siis võib-olla tunduvad

kristlikud jõulud viljatud, millesse ei tasu investeerida. Jõulud kui talvealguse kommertsprojekt aga tundub viljakas ja sinna polegi kristlikke sümboleid tarvis, piisab lumistest maastikest, leevikestest ja päkapikkudest.

Samuti on alandlikkuse ja vaesusega: ilmalik ühiskond küll näeb usklikke vagadust ja ükskõiksust materiaalsete hüvede suhtes, kuid ei pea seda väärtuseks, vaid pigem puudeks. Olen tajunud, kuidas kirikule kuuluvat vara peetakse seetõttu kergesti omandatavaks: kirikule kuuluvaid muinsuskaitseobjekte tuleb „ükskõiksete“ kristlaste eest kaitsta ja neile kuuluvaid maid võib vajadusel ühiskonna huvides kasutada. Niikuinii neil ju maist varandust tarvis pole!

Aga prohvet ütleb, et kõik muutub: viljatu saab viljakandvaks, kurdid kuuljaks, pimedad nägijaiks, alandlikud rõõmsaiks ja vaesed rikkaks. Täna IV adventipühapäeval mõeldakse enam ka neitsi Maarja peale, kellega seotud kirjakohta kuulsime ka altarist. Ka neitsi emakssaamine on mõnes mõttes selle revolutsiooni sümbol. Võimatu saab võimalikuks, sest Jumala käes pole miski võimatu. Tekib küsimus, kas see kõik on juba Jeesuse Kristuse sünni ja surmaga toimunud või tuleb veel mingi revolutsioon? Teame, et 19. sajandil arvati küll, et seda revolutsiooni pole veel toimunud. Tekkisid teooriad, mis nägid ette vara jagamise rikkastelt vaestele (ja neid teooriaid püüti kahjuks ka 20. sajandil ellu viia). Samuti tekkis uusi konfessioone – ka kristluse enda sees –, mis väitsid, et revolutsioon on alles nüüd toimunud või toimub kohe varsti.

Aga siinkohal tuleb vastatata Jeesuse enda sõnadega Ristija Johannese jüngrite küsimusele Mt 11:3jj: „Kas sina oled see, kes pidi tulema, või jääme ootama teist?“ Ja Jeesus vastas neile: "Minge teatage Johannesele, mida te kuulete ja näete: pimedad näevad jälle ja jalutud kõnnivad, pidalitõbised saavad puhtaks ja kurdid kuulevad ja surnud tõusevad üles ja vaestele kuulutatakse evangeeliumi ja õnnis on see, kes ei pahanda ennast minu pärast!"

See muutus, mida prohvet Jesaja ennustab, on juba 2000 aastat tagasi toimunud! Maailm on revolutsiooniliselt muutunud, sest muutunud on Jumala suhe inimesse. Muutunud pole mitte inimlikud väärtused, vaid Jumal on inimest hakanud teisiti väärtustama pärast oma ainusündinud Poja surma inimkonna eest.

Sellepärast on jõulud oma olemuselt kristlaste pühad, ütleksin isegi – usklikke pühad. Jõulud on nende pühad, keda maailm peab kurtideks, pimedateks, alandlikeks ja vaesteks, kuid kes jõulude ajal meenutavad ja tähistavad õigustust oma olemasolule, mille neile on andnud Jumal.

See, kelle jaoks jõulud on lumi, kuuselõhn, verivorst ja piparkoogid, jõuluvana ja päkapikud, näeb väärtusi, mis on välja kujunenud siin maanurgas elanud rahva traditsioonidest. Ja peab end nende traditsioonide tõttu rikkaks. Neid traditsioone õpetatakse kodudes, lasteaedades ja koolides meie lastele eesmärgiga rikastada lapse ja noore sisemaailma. Kuid tegelikult jäetakse need lapsed ja noored ilma nendest väärtustest, mis suudavad tõesti kõrbest teha viljapuuaiast – Jumala väärtustest.

Nõnda võib jõulupühi pidada ka revolutsiooni aastapäeva tähistamiseks: inimlike väärtuse võimu üleminekuks Jumala väärtuste võimule. Kuid nii nagu mitte ühegi revolutsiooni puhul pole see pidupäev kõigile (teame seda hästi lähiminevikust), nii pole ka jõulud nende tõelises kiriklikus tähenduses pidupäev kõigi jaoks. Vaid ainult nende jaoks, kes tolle ammuse revolutsiooniga saabunud vabadust tõepoolest armastavad, kelle elu see on muutnud.

Selline on jõulude negatiivne sõnum: nad meenutavad Jumalast lahusolevale maailmale, et patu ja surma üle on kohus juba ammu mõistetud ning maailma väärtused on Jumala väärtuste ees tühi õhk. Kuid me näeme, et jõulud tähendavad kõigile inimestele midagi. Ja see on jõulude positiivne sõnum: on Jumala ime, et Tema suudab ühel aastalõpu õhtul kirikusse tuua ka neid, kes Teda ei oska otsida ega armastada. Üks kord aastas igatsevad kõik inimesed oma armsast viljapuuaiast välja, et külastada ühte metsa või kõrbe, kus justkui miraažina terendab imeline viljapuuaiast. Kuid õndsad on need, kes mõistavad, et see miraaž on tõeline.

Nõnda on pühad, mis kohe kätte jõuavad, tõeline Jumala ime. Tänu olgu Jumalale!

Aamen.